

Les altres obres aplegades en aquest volum van donades per llur ordre cronològic. El *De Batalla*, la data del qual pot fixar-se, segons l'estudi preliminar, entré els anys 1251 i 1255, té caràcter del tot judicial. Una altra obreta, de Pere III, publicada per Bofarull sots el títol arbitrari d'*Obra de mossèn sent Jordi e de Cavalleria*, és ara anomenada encertadament pel Sr. Bohigas *Tractat de cavalleria*. Llevat del pròleg, gairebé tot el text és traducció de la *Partida II* del Rei Savi de Castella. El *Sumari de batalla a ultrança*, de Pere Joan Ferrer, és una reglamentació del duel; no té, però, el to eixutament legal del *De batalla*, sinó que es fixa de preferència en l'aspecte sumptuari i ritual d'aquella cavalleria ja decadent del segle XV, tan tocada i posada en matèries de procediment. Finalment, *Lo Cavaller*, de Ponç de Menaguerra, ens parla de l'acte del torneig amb esperit depòrtiu — com ha dit amb justa expressió el Sr. Bohigas —, i amb la força descriptiva i l'abundor verbal de l'estil de valenciana prosa. És una mostra de com la literatura i la vida es penetraven i influïen indèstrialment.

S. GILI i GAYA

ALCOATI: *Libre de la figura del uyl*. Text català traduït de l'àrab per mestre JOAN JACME, i conservat en un manuscrit del XIV<sup>m</sup> segle a la Biblioteca Capitular de la Seu de Saragossa. Ara exhumat i presentat per LLUÍS DEZTANY, amb una notícia històrico-medical del Dr. JOSEP M. SIMON DE GUILLEUMA. Barcelona 1933. 248 pàgs.

El «*Libre de les Medicines particulars*». Versió catalana trescentista del text àrab del *Tratado de los medicamentos simples* de Ibn Wáfid, autor médico toledano del siglo XI. Transcripció, estudio proemial y glosarios por LUIS FARAUDO DE SAINT-GERMAIN. Barcelona, Real Academia de Buenas Letras, 1943. XX + 200 pàgs. + II làms.

Sota el pseudònim Lluís Deztany, el pacient i erudit investigador d'arxius Sr. Lluís Faraudo de Saint-Germain ens ha donat una excel·lent edició del *Libre de la figura de l'uyl*, escrit en el segle XII pel metge toledà Salomó ben-Arit al-Coatí, cristià, però habitant entre musulmans i escriptor en àrab del seu tractat d'oftalmologia.

La versió catalana, feta en el segle XIV per mestre Joan Jacme, es troba en un manuscrit de la Biblioteca Capitular de la Seu de Saragossa i fou descrit pel P. Josep M. March (*BBC*, VI). Conté 102 fols., dels quals manca el xcvi.

El Sr. Faraudo dóna una transcripció acuradíssima del text, portant la seva escrupolositat fins a fer coincidir cada pàgina i columna de l'edició amb cada cara i columna del manuscrit original. Això l'obliga a una desigualtat de mida de la caixa de composició, amb diferències d'una plana a l'altra en quant al nombre de ratlles, amb un excés d'amplitud del marge inferior i amb una gran profusió d'espais entre mot i mot, que sovint estan separats per més de doble quadratí. Això dóna a l'edició un aspecte poc agradable tipogràficament, i creiem que no és un bon substitutiu del sistema usual d'indicar marginalment o dins el mateix text els canvis de foli.

La cosa important, però, és la cura exquisida posada per l'editor en la transcripció, la seva perspicàcia per a interpretar les lectures difícils i el seu encert en l'elaboració del glossari que precedeix el text.

Amb la mateixa exactitud ha estat transcrit pel Sr. Faraudo el *Libre de les medicines particulars*, que és la versió catalana, feta en el segle XIV, d'un tractat farmacèutic i receptari mèdic compilat pel famós metge hispano-àrab Ben Uāfid. El manuscrit català es troba a la Biblioteca Capitular de la Seu de Saragossa.

L'interès lingüístic d'aquesta obra és remarcable. En primer lloc és útil al lexicògraf per la versió catalana que dóna d'una multitud de noms àrabs de plantes i minerals, i per la definició o descripció de cadascuna de les medicines que anomena. Segonament té interès pel mateix llenguatge usat en les dites descripcions, en el qual es troben molts de mots poc usats en català antic i modern, com *afogad* 'ofec', *avidar* 'alimentar', *apregonir* 'aprofundir', *clovoll* 'clofolla', *cuyrar* 'posar cuiro', *feegada* 'baixos del vi', *fondamēt* 'ses', *foradell* 'porus', *frānyer* 'rompre', *menasó* 'secreció', *meseledat* 'llebrosia', *ombradiu* 'ombrívol', *querre* 'voler', *raim* (f.) 'matriu', *refenedura* 'feniment', *sofumar* 'fumigar', *sufumeri* 'fumigació', *solvre* 'dissoldre', etc.

És curiosa la presència (ja observada i comentada per Faraudo) de paraules i frases declaradament castellanes en aquest text. Alguna no ha estat subratllada en l'edició, com ara «assi s lo faze la longa como la rrendoda» (=redonda?) de la pàg. 96 i la «lengua de passaros» (=pájaros) de la pàg. 110.

Segueix un utilíssim *Índice alfabético de la materia farmacéutica descrita en el texto*, amb els noms catalans, àrabs i llatins de les diverses substàncies, i un *Glosario* dels mots més obscurs, en el qual hem trobat encertades totes les definicions i equivalències. Clou el llibre una *Tabla onomástica de autores citados en el texto*.

En conjunt i en els detalls, resulten els dos llibres exhumats pel Sr. Faraudo una excellent contribució a la conèixença de les ciències naturals i mèdiques de l'Edat Mitjana i a l'estudi del llenguatge català medieval.

Francesc de B. MOLL

BERNAT BOADES: *Libre de feyts d'armes de Catalunya*. A cura d'ENRIC BAGUÉ.

Vols. I-V. Barcelona, Editorial Barcino, 1930-1948. 180 pàgs.; 160 pàgs.; 188 pàgs.; 188 pàgs.; 232 pàgs. (*ENC*, A, 29, 45, 52, 60, 61.)

La col·lecció *ENC* ens ha donat, en cinc volums, el *Libre de feyts d'armes de Catalunya*, publicat per primera vegada dins la «Biblioteca Catalana» de Marià Aguiló (Barcelona 1873). Per a l'establiment del text, el Sr. Enric Bagué ha pres per base el manuscrit núm. 985 de la Biblioteca de Catalunya, provinent de la Biblioteca Campomanes, de Madrid. Sols rara vegada ha esmenat aquest text amb lliçons del manuscrit núm. 491 de la Biblioteca de Catalunya. Ambdós manuscrits són del segle XVII; molt allunyats, doncs, de la data — 1420 — en què fou finit el text original, si haguéssim de creure les declaracions de l'autor. No hi ha manuscrits anteriors. Sobre aquesta base, doncs, el Sr. Bagué ha bastit la seva edició, tot adaptant-la a les normes d'*ENC* i tot dividint, segons aquestes, el text en paràgrafs o apartats, encapçalats per epígrafs, afegits per a més gran claredat del text. És una innovació que cal agrair, perquè facilita molt la consulta. En el darrer volum, a més a més, el Sr. Bagué ens dóna nombroses i erudites notes, amb comentaris i precisions sobre punts històrics tractats en el *Libre*. Aquestes notes tenen, però, un